

GERÇEK MÜ'MİNLERE KORKU YOK!*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun...

Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi her türlü dünyevî ve uhrevî, maddî ve mânevî hayırlara erdirsin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

a. Lâ ilâhe illa'llâh'ın Değeri

Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivâyet edilmiş olan bir hadis-i şerîfle başlamak istiyorum.

*Lâ ilâhe illa'llâh'*ın değeri üzerine bir hadis-i şerîf. İbn-i Adiy, İbn-i Asâkir ve Beyhakî'nin *Şuabü'l- İman'*ında var...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹

لَيْسَ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْشَةٌ فِي قُبُورِهِمْ
وَلَا فِي مَحْشَرِهِمْ وَلَا فِي مَنْشَرِهِمْ وَكَأَنِّي أَنْظُرُ
بِأَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَقَدْ خَرَجُوا مِنْ قُبُورِهِمْ
يَنْفُضُونَ التُّرَابَ عَنْ رُؤُوسِهِمْ وَيَقُولُونَ الْحَمْدُ
لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ

(عد. كر. هب. عن ابن عمر)

RE. 362/10 (*Leyse alâ ehli lâ ilâhe illa'llâhu vahşetün fî kubûrihim, ve lâ fî mahşerihim, ve lâ fî menşerihim, ve keennî enzuru bi-ehli lâ ilâhe illa'llâh, ve kad haracû min kubûrihim, yenfudûne't-turâbe an ruûsihim, ve yekûlûne: El-hamdü li'llâhi'llezî ezhebe anne'l-hazen.*)

Arapça metnini de, Efendimiz'in kelimeleri bilinsin, hem de Arapça bilenler de daha iyi anlarlar diye okumuş olduğum bu hadis-i şerîfte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Leyse alâ ehli lâ ilâhe illa'llâh, vahşetün*) Ehl-i

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.110, no:100; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.9, s.181, no:9478; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.386, no:5180; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.271; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.1, s.266; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.325, no:588; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.84; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.55, no:176; Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.89, no:16807; Keşfü'l-Hafâ, I, s.170, no:2143; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.271, no:19383. (İskenderpaşa, 10. 04. 1993 hadis dersinde aynı hadis anlatılıyor.)

Lâ ilâhe illa'llâh; yâni *Lâ ilâhe illa'llâh*'ın ehli olan, onu söyleyen, ona inanan, ona bağlanan, *Lâ ilâhe illa'llâh* kelimesini hak etmiş olan, gerçekten sahip olmuş olan insanlar demek. *Lâ ilâhe illa'llâh* diyor, onun mânâsına kalbinden inanmış ve ona göre yaşamış demek. Onun ehli olmuş. Hani ehliyet diyoruz, meselâ bir şeyi yapabilmekteki yetenekliliğe, yeterliliğe *ehliyet* diyoruz. “Ehl-i *Lâ ilâhe illa'llâh*'a, yâni *Lâ ilâhe illa'llâh*'ın ehli olan, sahibi olan, onu söyleyen kimselere vahşet yoktur.”

Vahşet, Türkçe'deki gibi değil. Türkçe'de *vahşet*; hunharlık, gaddarlık yapmak, zâlimlik yapmak filan mânâsına gelir. Bu çok büyük bir vahşet deriz, böyle bir adam bir kimseye zulmettiği zaman. Ama Arapça'da öyle değil. *Vahşet*; insanın yapayalnız kalıp da, ürperip, yalnızlık duygusu içine gömülmesi demek...

Lâ ilâhe illa'llâh ehline vahşet yoktur demek, yâni onlar yalnızlık çekip, korku çekip, ürperip böyle telaşa düşmeyecekler demek. Nerede?.. Üç yer sıralıyor Peygamber Efendimiz:

1. (*Fî kubûrihim*) “Kabirlerinde böyle bir yalnızlık duygusu, korku ve ürperti içine düşmeyecekler.
2. (*Ve lâ fî mahşerihim*) Mahşer günü haşrolacak insanlar, kabirden kalkacaklar, mahşer yerinde toplanacaklar. Haşrolmak; toplanmak, böyle bir araya yığılmak, birikmek demek. Onların o toplantı yerinde de böyle bir sıkıntı bahis konusu olmayacak.

3. *(Ve lâ fî menşerihim)* Yayıldıkları yerlerde, dağıldıkları, toplandıkları alanda, neşir zamanında, haşır u neşir zamanında bir sıkıntı duymayacaklar, yalnızlık hissetmeyecekler, korkudan ürpermeyecekler Lâ ilâhe illa'llâh'ın ehli olan insanlar.”

(Ve keennî enzuru bi-ehli lâ ilâhe illa'llâh) Efendimiz diyor ki: “Sanki ben şu anda, size bu sözlerimi söylerken, *Lâ ilâhe illa'llâh* ehli olan insanlara sanki bakıyorum, gözümle görüyor gibiyim.” Ne durumda?.. *(Ve kad haracû min kubûrihim)* “Kabirlerinden kalkmışlar. Sanki haşrolmuş, mahşer günü olmuş, *ve'l-ba'sü ba'de'l-mevt* olmuş, kabirlerinden kalkmışlar, neşrolmuşlar, yayılmışlar, dağılmışlar. Kabirlerinden mahşer yerine toplanmaya dönüyorlar. Sanki o durumda, onların kabirlerinden çıkmış halde görüyorum.”

(Yenfaddûne't-turâbe an ruûsihim) Tabii kabirlerinden, toprağın altından kalktıkları için, dizleri, üstleri, başları, saçları topraklanmış. “O saçlarındaki, başlarındaki toprakları elleriyle silkeliyorlarmış gibi; *(ve yekûlûne: El-hamdü li'llâhi'llezî ezhebe anne'l-hazen)* ve ‘O Allah’a hamd olsun ki bizden mahzunluğu, üzüntüyü giderdi, bizi sevince gark etti, nimetlerine mazhar etti, cennetlik etti.’ diye hamd ede ede, böyle kabirden kalkıp, üzerlerindeki toprakları silkeleye silkeleye, mahşere girişlerini görür gibi oluyorum. Böyle güzel dualar ederek, cennetlik olduklarını, Allah’ın ikrâmına erdiklerini bildiklerinden, hamd ede ede geldiklerini görüyor gibiyim.” diyor, Peygamber SAS Efendimiz.

Azizvemuhteremkardeşlerim, sevgilidinleyiciler! Tabii *Lâ ilâhe illa'llâh* diyoruz, El-hamdü lillâh mü'min olan insanlar, hepimiz *Lâ ilâhe illa'llâh* diyoruz. Yâni Allah var, onun varlığını, birliğini anlıyoruz, biliyoruz, inanıyoruz. Bilim de bizi destekliyor, güzel müşahedeler, tesbitler, fizik, kimya, matematik... Hangi ilimle meşgul olsanız o ilimlerin hepsi, bütün incelemelerin hepsi bu kâinâtın sahibi olduğunu, bu kâinâtı, bu güzel sistemler içinde şâhâne dengeler içinde yaratan bir yüce yaratıcı olduğunu bütün ilimler gösteriyor ve alimler bunu hepsi biliyorlar. Aynıştayn'ı da, Dekart'ı da, falanca filanca alimi, filozofu, fizikçisi, kimyacısı da bunu biliyorlar: *Lâ ilâhe illa'llâh...*

Tabii, *Lâ ilâhe illa'llâh* diyenler demiyor Peygamber Efendimiz. *Lâ ilâhe illa'llâh*'ı herkes diyebilir. Hatta biraz sıkıştırsanız herkes, öteki dinlerdeki insanlar da onu kabul ederler. *Lâ ilâhe illa'llâh*'ı kabul etmemek mümkün değil ama, *Lâ ilâhe illa'llâh*'ın ehli olmak. *Lâ ilâhe illa'llâh*'a gerçekten bağlanmak ve tam o inanca sarılmış bir insanın evsafına sahip olmak... Bu tabii bir ince iştir. Yâni her *Lâ ilâhe illa'llâh* diyen, gerçekte o *Lâ ilâhe illa'llâh*'ı tam idrak etmiş olmayabilir. O bir eğitim işidir.

Bu *Lâ ilâhe illa'llâh* eğitimi, bunun derin mânâlarını iyice anlamak, anlatmak, öğrenmek, öğretmek hangi ilmin işidir? Tevhid ilminin, akâid ilminin, daha doğrusu tasavvuf ilminin işidir. Çünkü tasavvuf ilmi işi sadece, "Kitaplarda şöyle denildi, böyle denildi." diye rivâyetlerde bırakmıyor.

Allah'ı bildirmekle kalmıyor, öğretmekle kalmıyor; Allah'ı buldurmayı da sağlıyor, Allah'a kavuşturuyor. İnsan Allah'ı bulup, Allah'a kavuşmuş, ermiş bir insan olduğu için, tasavvufun asıl konusu bu tabii.

Lâ ilâhe illa'llâh'ı insanın içine iyice yerleştirmesi lâzım! Tabii bunun, bu imanının hareketlerine de intikal etmesi lâzım!..

Yâni nasıl?.. Meselâ, Fâtîha Sûresi'nde her gün okuyoruz, herkes biliyor, bütün müslümanların bildiği sûre...

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

(الفاتحة: ٤)

(*Iyyâke na'budü ve iyyâke nestaîn*) “Ancak sana ibadet ederiz yâ Rabbi, ancak senden yardım isteriz yâ Rabbi!” (Fâtîha, 1/4) deniliyor.

Ama gerçekte ancak Allah'a mı ibadet ediyor insanlar, Allah'a mı tapınıyor?.. Birçok şeylere tapınıyor. Edebiyatta bilirsiniz, falanca filanca kimseyi çok seviyormuş da, taparcasına filan seviyormuş deniliyor. Haa, işte bak ona tapıyor işte... Yâni tam Allah'a ibadet etmiyor da, başka şeylere tapıyor insanların bazıları. Paraya tapıyor, kadına tapıyor veya karşısındaki cins kimse ona tapıyor veya mevkiye, makama tapıyor filan. Bunların tabii silinmesi lâzım!..

Bir de, “Ancak senden yardım isteriz.” diye, Allah'a dayanmak, tevekkül etmek ve ondan yardım istemek var. *Lâ havle ve lâ kuvvet illâ bi'llâh* mânâsı var. Yâni bütün gücün, kuvvetin

gerçekte Allah'ın elinde olduğunu bilip, Allah'a güzel kulluk edip; Allah'ın karşısındaki bütün ters tesirleri, insanı Allah'tan uzaklaştıran bütün negatif faktörlerin hepsini göğüsleyebilmesi lâzım insanın... Allah'a sarıldığı zaman öyle sarılması lâzım! Yâni Allah'tan gayrı her şey bir tarafa, Allah bir tarafa... O Allah tarafında, Allah'ın yanında, Allah'ın sevgili kulu olmak arzusunda; öteki her şey karşısında... Hiç birini gözü görmüyor. Yâni terazi bile değil. Çünkü Allah'la hiç bir şey denk olmadığı için, Allah'ın dışındaki şeylere önem vermiyor. Sanki yokmuş gibi, hiç yokmuş düşünüyor ve Allah'ın varlığını bütün kuvvetiyle hissediyor. Yarattıklarında hissediyor, çevresinde hissediyor:

“—Aman yâ Rabbi, bu güzel ağacı küçücükken büyüten, bu ağaçtan, bu güzel renkli, tatlı meyvaları bitiren; bu fidandan bu güzel çiçekleri, bu güzel kokuları hâsıl eden senin kudretin, senin sanatın, senin icadın, senin yaratman yâ Rabbi!” diye, her şeyde Allah'ın tesirini, yaratmasını, gücünü, sanatını, hikmetini görüp; her an, her yerde, baktığı zaman Allah'ın kudretini müşahede ederek, her an Allah'la beraber olmak...

Lâ ilâhe illa'llâh tabii insanı derece derece, Allah'ı bilme mertebelerinden yükselte yükselte, ne güzel noktalara getirir. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi *Lâ ilâhe illa'llâh* sözünün derinden derine, inceden inceye o güzel mânâlarına birer birer o kapıları açarak, daha içerilere, daha güzel, mahrem, sır olan noktalara kadar ulaştırırsın... Hepimize o güzel ma'rifetullah ilmini nasib ve

müeyesser eylesin... Allah Samed'dir, herkes ona muhtaçtır. Allah- u Teâlâ Hazretleri her yerde hâzır ve nâzırdır.

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

(الحديد:٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) “Nerede olursanız olun, Allah sizinle beraberdir.” (Hadid, 57/4) Ve insana şah damarından, kalbinden daha yakındır. Gönlündedir tecellisi, bilgisi, sevgisi... Ve maksudumuz, matlubumuz, gece gündüz durmayıp istediğimiz Rabbimizdir, ona kavuşmaktır, ona ermektir, onun sevgili kulu olmaktır, onun rızasını kazanmaktır. Onun için, bu *Lâ ilâhe illa'llâh* derece derecedir.

Tabii herkes bu kadar derin mânâlara sahip olabilir mi?.. İşte bakıyorsunuz halka köylüsü var, kentlisi var, okumuşu var, cahili var, büyüğü var, küçüğü var, kadını var, erkeği var, sâdesi var, zekî olanı var, saf olanı var... Şimdi herkes bu derin mânâları kavrayabilir mi?.. Kavrayamazsa bile, yâni sadece *Lâ ilâhe illa'llâh* dese de, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bir olduğunu bilse bile, o dahi kıymetli... Onun için denilmiştir ki:²

ثَمَنُ الْجَنَّةِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

(عد. وابن مردويه عن أنس؛ عبد بن حميد في تفسيره عن الحسن مرسلًا)

² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.103, no:2548; *İbn-i Adiy, Kâmil fi'd- Duafâ*, c.VI, s.348; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.XIII, s.529, no:36461; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.270, no:107; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.52, no:157 ve s.419, no:1790; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.327, no:1048; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XII, s.11, no:11316, 13317.

RE. 269/7 (*Semenü'l-cenneti lâ ilâhe illa'llâh.*)

“Cennetin duhûliyesi, giriş ücreti, bedeli, şartı *Lâ ilâhe illa'llâh* ı ikrar etmektir, bilmektir, kalbiyle bilmektir, diliyle söylemektir, o sahada hiç tereddüdünün olmaması, bilgisinin apaşikâr olmasıdır.

O bakımdan tasavvufta, bu *Lâ ilâhe illa'llâh* sözünün insanın özüne doğru inmesini sağlamak için, birtakım egzersizler yapılıyor, çalışmalar yapılıyor, gayretler gösteriliyor.

Tekrar tekrar söyleniyor *Lâ ilâhe illa'llâh*, *Lâ ilâhe illa'llâh* diye. Acaba bu yanlış mı?.. Tekrar tekrar, meselâ yüz defa *Lâ ilâhe illa'llâh* diyor, beş yüz defa diyor. Yetmiş bin kelime-i tevhid, bir kelime-i tevhid hatmi oluyor. Acaba bu kadar çok söylemek nereden geliyor?..

Peygamber SAS Efendimiz'den geliyor. Efendimiz'in hadis-i şerîfinde var. Bu bir metod... Çok söylemek sûretiyle insanın duygusuna doğru, içine doğru, o sözünün özüne doğru tesir etmesi, içine yerleşmesi temin edilmiş oluyor. İnsan ilk önce sadece sözünü söylerken, sonra kalbinden derin bir sevgiyle Allah'a bağlanıyor, çok çok söyleye söyleye...

Ebû Hüreyre RA'ı biliyorsunuz, Peygamber SAS Efendimiz'in yanından ayrılmayan, onun her sözünü kaydetmeye çalışan, hadislerini büyük titizlikle toplayan mübarek sahabi, Ashâb-ı Suffe'den... Onun bir ipi varmış. Tabii şimdiki gibi tesbihler yok... Şimdi çeşit çeşit güzel tesbihlerimiz var, tesbihçilik de bir ince sanat.

Ne kadar milyonlarca lira değerinde değerli olan tesbihler var. Tahtadan bile olsa, işçiliğinin güzelliğiyle, *imâme* dediğimiz baş kısmıyla, tânelerinin güzelliğiyle böyle çok değerli kuka tesbihler var, kıymetli taşlardan yapılmış tesbihler var. Bunları çekiyoruz.

Eb Hüreyre RA zamanında bu yok. O zaman ne yapmış, o zamanın insanları? Teknoloji o durumda değil. Yâni tesbih teknolojisi demek istiyorum tabii.

Tesbihleri o kadar güzel yuvarlak yapacak belki zenginlikte değiller. Belki o civarda, Yemen’de veyahut Bizans Őehirlerinde çok güzel mücevher işleyen ustalar muhakkak vardır ama, orada yok, Medine-i Münevvere’de yok. Sade bir hayat sürüyorlar. rtleri az, evleri sâde, mobilya yok, giyim, kuşam sade, çeşitli sıkıntılar var.

Bir ipi varmış, o ipe düğüm atarak onu tesbih haline getirmiş Eb Hüreyre RA, Allah Şefaatine erdirsin... Allah cümle sahabe-i kiramın Őefaatlerine, komşuluğuna bizi erdirsin....

Tanışmayı, cennette olarla beraber olmamızı nasib eylesin... İki bin düğümlü bir ipi varmış. Yâni iki bin taneli bir tesbihi varmış. Bunu çekmeden yatmazmış.

Demek ki, tekrar tekrar söylemek gerekiyor. Hem Peygamber Efendimiz emrediyor, “Günde yüz defa *Etağfiru’llàh* deyiniz!” diye hepimize emri var, tavsiyesi var, tavsiye-i nebeviyye.

Hem, “Yüz defa *Lâ ilâhe illa'llâh* deyiniz!” diye, veyahut şu tesbihi şu kadar miktar söyleyiniz diye pek çok hadis-i şerîfler var.

Demek ki, tekrar etmek bir metod... Öğrenmekte bir metod, öğrenmenin, bilginin derinleşmesinde, insanın gönlüne nakşolmasında, yerleşmesinde bir metod...

Nakşî Tarikatı diyoruz, ne demek?.. Yâni insanın gönlüne Allah sevgisi, Allah bilgisi, Allah kelimesi nakşoluyor, tam yerleşiyor. O gönlüne iyice böyle yer etmiş oluyor. Onun için, tekrar tekrar söylemek var. Onun için söylüyoruz. Dervişler onun için zikirleri fazla fazla yapıyorlar.

Tabii meselâ, hemen söyleyelim: Namazların arkasından tesbihleri de çok çok yapmıyor muyuz? Meselâ, bir defa *Sübhâna'llâh* demiyoruz; otuz üç *Sübhâna'llâh*, otuz üç *El-hamdü lillâh*, otuz üç *Allâhu ekber* diyoruz. Demek ki, bir taneyle yetinmiyoruz, otuz üçer defa söylüyoruz. Otuz üç defa tekrarlanan kelimeler olduğu gibi, yüz defa tekrarlananları var, daha fazla tekrar edilenleri var... Bunların hepsi, o mânânın insanın gönlüne yerleşmesi maksadıyla Efendimiz tarafından tavsiye edilmiş.

Kur'an-ı Kerim'e dönelim, asıl kaynak, elimizde olan, hepimizin okuduğu. Orada da:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

(الأحزاب: ٤١)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'z-küru'llâhe zikran kesîrâ.*) “Ey iman edenler, Allah'ı çok zikredin!” (Ahzâb, 33/41) buyruluyor ayet-i kerîmede. *Zikren kesîrâ*, çok zikretmek.

وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ

(الأحزاب: ٣٥)

(*Ve'z-zâkirîna'llàhe kesîran ve'z-zâkirât*) “Allah’ı çok çok zikreden erkekler ve çok zikreden kadınlar...” (Ahzâb, 33/35)

İşte bunlar çok zikretmeyi Allah’ın emrettiğini, tesbihin gerekliliğini gösteren deliller olmuş oluyor.

O halde biz de bu Allah bilgisi, ma’rifetullah gönlümüze yerleşsin diye; hatta ma’rifetullahtan öteye muhabbetullah hâsıl olsun, Allah sevgisi içimizde bir aşk haline gelsin, coşkumuz artsın, coşkunlaşsın diye, bu tesbihleri Efendimiz’in tavsiye ettiği şekilde, çok çok söylemek durumundayız.

Bu cuma günlerinde, biliyorsunuz salât ü selâmı da çok söylemek tavsiyesi var. Peygamber Efendimiz’e çok salât ü selâm getirmeyi Efendimiz emrediyor, tavsiye ediyor:³

³ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.342, no:1047; Neseî, *Sünen*, c.III, s.91, no:1374; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.345, no:1085; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.8, no:16207; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.445, no:1572; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.118, no:1733; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.190, no:910; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.413, no:1029; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.I, s.216, no:589; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.II, s.253, no:8697; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.17; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.109, no:3029; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.248, no:5789; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.519, no:1666; Şeybânî, *el-Ehad ve’l-Mesânî*, c.III, s.217, no:1577; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.402; Evs ibn-i Evs RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.499, no:2202; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.188, no:501; *Câmiu’l-Ehâdis*, c.IX, s.289, no:8441.

إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَأَكْثُرُوا عَلَيَّ
مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ فَقَالُوا
يَا رَسُولَ اللَّهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ
أَرِمْتَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ
الْأَنْبِيَاءِ

(د. عن أوس بن أوس)

RS. 1162 (*Inne min efdali eyyâmiküm yevme'l-cumuati*) “Cuma günü günlerinizin en faziletlisidir. (*Feeksirû aleyye mine's-salâti fîhi*) O gün bana salât ü selâmı çok getirin! (*Feinne salâteküm ma'rudatün aleyye*) Muhakkak ki, sizin salât ü selâmınız bana arz edilir, bana tebliğ olunur. Yâni, sizin salât ü selâm ettiğiniz melekler tarafından bana bildirilir.” buyurdular.

(*Fekâlû*) Dediler ki: (*Yâ rasûla'llâh, ve keyfe tu'radu salâtünâ aleyke ve kad erimte?*) “Yâ Rasûlallah, hayattayken sana bildirileceğini anlıyoruz. Sen vefat ettikten sonra, kabrinde toprak olduktan sonra nasıl arz edilecek?”

(*Kâle*) Peygamber Efendimiz o zaman buyurdu ki: (*İnna'llâhe harrame ale'l-ardı ecsâde'l-enbiyâi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri yeryüzüne, peygamberlerin vücutlarını toprak etmeyi haram kıldı.”

Onun için, siz de bu mübarek cuma gününde, bu hadis-i şerîfi de duyduktan sonra elinizde tesbihiniz, *Lâ ilâhe illa'llâh* deyiniz.

Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getiriniz ki, onların büyük sevaplarına, mükâfatlarına nâil olduğunuz gibi, kalbinize de Allah sevgisi, Rasûlüllah sevgisi yerleşsin... Allah'ın rızasına, Rasûlüllah'ın rızasına ulaşmanız mümkün olsun.

Bunu bu kadarla bırakalım!.. Bu tavsiyeyi burada bırakalım, gelelim diğer bir hadis-i şerife...

b. İman ve İlim

Bu ikinci okumak istediğimiz hadis-i şerif de, Enes RA'dan rivâyet edilmiş, Allah şefaatine erdirsin... Buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:⁴

لَيْسَ الْإِيمَانُ بِالْتَّمَنَّى وَلَا بِالتَّحَلَّى وَلَكِنْ مَا
وُقِّرَ فِي الْقَلْبِ وَصَدَّقَهُ الْفِعْلُ

(الديلمى عن أنس؛ هب. ش. والحكيم عن الحسن مرسلًا)

RE. 361/10 (*Leyse'l-imânü bi't-temennî ve lâ bi't-tahallî, ve lâkin hüve mâ vukkıra fî'l-kalbi ve saddakahu'l-fi'l...*)

Hadis-i şerif devam ediyor ama, bu kadarını ben size açıklamaya gayret edeyim:

(*Leyse'l-imânü bi't-temennî*) “İman temennîden ibaret değildir, temennî ile değildir. (*Ve lâ*

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.404, no:5232, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.289; Ebû Hüreyre RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.80, no:66; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.189, no:35211, Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl fî Ehâdisü'r-Rasûl*, c.III, s.16; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.25, no:11; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XVIII, s.243, no:19317.

bi't-tahallî) Süslenmek ile de değildir.” Yâni kılık kıyafetle değil. Hani insan süslenmek için üstüne güzel elbiseler giyer. Hanımlar küpe takar, gerdanlık takar, yüzük takar, bilezik takar, halhal takar ayaklarına... Çeşitli süslenme şeyleri var. “İman temennî de değildir, tahallî de değildir. Yâni temennîden de ibaret değildir; süslenmekten de, dışı süslemekten de ibaret değildir.”

Temennî, Türkçe’de bizim bugün kullandığımız anlamıyla, bir şeyi istemek, olmasını gönlünden arzulamak mânâsına geliyor, ummak mânâsına geliyor. Tabii iman böyle bir ümitten ibaret değildir. Ben hatırlıyorum, bize ilkokulda öğrettikleri şiirlerden:

*Din bir duygu, ona kimse ilişmez;
Laikliği ben böylece bileyim!*

diye böyle şiirler vardı.⁵ İnsanın içinde bir duyguymuş din... Din sadece bir duygu değil. İman sadece bir temennî değil. Bir takım şeyleri ummaktan ibaret değil. Bir takım süsler ve zînetler, dış kılık, kıyafet, sarık, cübbe vs. değil.

⁵ Hasan Âli Yücel, (1897-1961) Cumhuriyet döneminin çok yönlü kişiliğe sahip eğitim, kültür ve siyaset adamıdır, şairdir. Söz konusu mısralar onun “Altı Ok” isimli şiirinde yer almaktadır. Kıt’anın tamamı şöyledir:

*Dinle devlet ayrı şeydir, birleşmez;
Din, bir duygu; ona kimse ilişmez.
Devlet dine, din devlete karışmaz;
Laikliği ben böylece bileyim!*

Nedir Pekiyi?.. Devam ediyor Peygamber Efendimiz:

(*Ve lâkin*) “Öyle değil de bilakis şöyle: (*Hüve mâ vukkıra fî'l- kalb*) İnsanın gönlüne yerleşen bir fikir, bir inanç, bir kanaattir. Kalbine yerleşiyor ama kâfi değil; (*ve saddakahu'l-fi'l*) ve adamın, kişinin yaptığı işler onu doğruluyor.”

Yâni ya ben mü'min miyim, kalbimde iman var mı?.. Var... Nereden belli?.. Fiilinden belli. Fiili kalbindeki imanı tasdik ediyor, yâni doğruluyor. Bu adam mü'min ki, böyle hareket ediyor diye, görünen fiilinden kalbinde görünmeyen imanının olduğunu anlıyoruz. Ama iman neymiş?..

Bir ümitten, bir temennîden ibaret değilmiş. Kalbe yerleşen sağlam bir inançmış, sağlam bir fikirmiş, sağlam bir kanaatmiş. Ama o kanaatinin de insana tesir edip, hareketine tesir edip, onu iyi insan yapması lâzım, iyi işlere sevk etmesi lâzım!..

Onu hayırlara, hasenâta sevk etmesi lâzım!.. Mü'min olan bir insanın, imanının gereği olan her güzel fiili uygulaması lâzım!..

Buradan ne çıkıyor, günümüzdeki insanlara hangi ders çıkıyor: Bazı insanlar, çok insanlar, belki sizin de çevrenizden tanıdığınız kimseler, belki yakınlarınız, belki bizzat kendiniz diyorsunuz ki:

“—Kalbimde iman var. Allah'a inanıyorum, ben mü'minim, müslümanım el-hamdü lillâh!”

“—Sonra?..”

“—Sonrası yok!..”

“—Olmadı. Bu olmadı.”

Neye göre olmadı?.. Peygamber SAS Efendimiz’in hadis-i şerîfine göre olmadı. Ben mü’minim demek kâfi değil. Peygamber Efendimiz kâfi görmüyor. Kalpteki bir duygu, dildeki bir söz, insanın içindeki bir ümit değil... İslâm hayal değil, hayalperestlik değil... Romantik, böyle hayattan kopmuş, duygusal alemde, insanın iç alemine ait bir işten ibaret değil... Evet, o tarafı da var ama, dışa akseden tarafı da var. Bu çok güzel! Ben bunları çok seviyorum. Yâni İslâm laftan ibaret değil, icraatı olacak insanın, göreceksin.

Bunu herkes söylemiş, Ziya Paşa’nın da bir şiiri var: ⁶

Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz,

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde...

Lafa bakılmaz, işine bakılır. Bazı insanlara da kızarız. Sözü güzel söylüyor ama, işi fenâ olduğu zaman özü sözüne, sözü işine uymuyor deriz, kızarız.

İslâm da bunu kabul etmiyor. Kalbinden inanacak, inancına göre yaşayacak.

⁶ Ziya Paşa (1829-1880): 1829 yılında İstanbul’da doğmuştur. Güçlü bir şair olmasının yanı sıra, başta saray kâtipliği olmak üzere; müfettişlik, mutasarrıflık ve vekillik gibi devlet kademelerinde görev yapmış bir devlet adamıdır.

Ziya Paşa’nın, toplumdaki aksaklıkları, bozuklukları dile getirdiği “Terkib-i Bend” isimli uzunca bir şiiri vardır. Bu beyit, onun bu şiirinden alınmıştır.

Sonra, Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki arkasından, bu hadis-i şerîfin devamı olarak:⁷

الْعِلْمُ عِلْمَانِ عِلْمٌ بِاللِّسَانِ وَعِلْمٌ فِي الْقَلْبِ فَأَمَّا
عِلْمُ الْقَلْبِ فَالْعِلْمُ النَّافِعُ وَعِلْمُ اللِّسَانِ حُجَّةٌ لِلَّهِ
تَعَالَى عَلَى ابْنِ آدَمَ

(أبو نعیم، وابن النجار عن أنس؛ ش. والحکیم عن الحسن مرسلًا؛ خط. عن جابر)

(*El-ilmü ilmân*) “İlim iki çeşittir: (*ilmün bi'l-lisân*) Birisi, dil ile ifade edilen, dilde söylenen ilim. (*Ve ilmün fi'l-kalb*) Ötekisi de, gönülde olan bir ilim.” Yâni birisi sözde, birisi insanın içinde, kanaatinde, kalbinde, aklında olan ilim.

(*Feemmâ ilmü'l-kalb*) “İşte bu insanın içinde, aklında olan, içine yerleşmiş olan ilim; (*fe'l-ilmün-nafi'*) işte bu faydalı ilimdir.”

Niçin faydalı?.. İnsanın ahiretini kurtarıyor, Allah'ın rızasını kazandırıyor, cehenneme

⁷ Dârimî, *Sünen*, c.I, s.114, no:364; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.235,

no:35502; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.407, no:1161; Hakîm-i Tirmizî,

Nevâdirü'l-Usûl fî Ehâdisü'r-Rasûl, c.II, s.303; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.346, no:2179; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.68, no:4194; Hz. Aişe RA'dan. Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.294, no:1825, Fudayl ibn-i İyad Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.133, no:28667, 28946, 28947; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIV, s.363, no:14498, 14499 ve c.XVIII, s.244, no:19318; RE. 361/10.

düşmekten koruyor. Cehenneme düşecek kötü işleri yapmaktan vazgeçirtiyor, cennete götürecek güzel işleri yapmasını sağlıyor. Hem dünyası sakin, mutlu, bahtiyar, güzel oluyor; hem ahirette cennetlik oluyor, ebedî saadete eriyor.

(*Ve ilmü'l-lisân*) “Dilde olan ilme gelince...”
Yâni içinde bir şey yok, kalbinde bir temizlik yok, iç alemine intikal etmemiş, sadece öğrenmiş. Diliyle söylüyor ama, içine intikal etmemiş. (*Huccetu'llâhi teâlâ alâ ibni âdem*)
“Bu Âdemoğluna karşı Allah’ın aleyhte delilidir. ‘Sen bunu biliyordun, dilinle söylüyordun ama, bunu yapmadın!’ diye aleyhte delil olacaktır.”

Onun için, içteki bilgi, içteki ilim önemli... Birtakım tatlı sözler, çekici sözler veya cerbezeli sözler, edebiyat yapmak, lügat parçalamak mühim değil. İnsanın içinin güzel olması lâzım! *Lâ ilâhe illa'llâh* da böyle tabii sadece dilde olur da gönülde olmazsa ve insanın içine aksetmezse, o zaman kıymeti olmuyor.

c. Esas Sıla-i Rahim

Üçüncü bir hadis-i şerif. Üç olsun diye sayfadan bir hadis-i şerif daha okumak istiyorum. O da Tirmizî’de, Ebû Davud’da rivâyet edilmiş olan, Abdullah ibn-i Amr râvisi... Mısır’ı fetheden Amr ibnü'l-Âs’ın oğlu Abdullah Hazretleri rivâyet etmiş.

Buhârî'de de var:⁸

لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِيٍّ وَلَكِنَّ الْوَاصِلُ

إِذَا انْقَطَعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا

(حم.خ.حب.د.ت.طب.ق.عن ابن عمرو)

RE. 361/9 (*Leyse'l-vâsılu bi'l-mükâfî,*
ve lâkinne'l-vâsılü ize'nkataat rahimühü
vasalehâ.)

Bu, biliyorsunuz İslâm bir takım işlerin yapılmasına önem veriyor. Herkes, sadece lafta olmayacak, bir takım işler yapacak. Görevleri var çevresine karşı, kendisine karşı, vücuduna karşı, eşine, ailesine, çoluk çocuğuna karşı, milletine karşı görevleri var. Bu görevlerin

⁸ Buhârî, *Sahîh*, c.5, s.2233, no:5645; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.316, no:1908; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.1, s.530, no:1697; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.2, s.163, no:6524; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.2, s.188, no:445; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.6, s.363, no:6623; Bezzâr, *Müsned*, c.6, s.359, no:2371; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.6, s.221, no:7953; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.7, s.27, no:12999; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.275; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.271, no:594; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.238, no:1587; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.401, no:5222; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXI, s.270; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.301; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.58, no:1674; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.368, no:6984; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.257, no:19347.

hepsine derece derece sevap veriliyor, önem veriliyor; yapılmadığı zaman ceza oluyor, suç oluyor, günah oluyor. Onun karşısında da tabii ahirette azab olabilir.

Yapılması gereken işlerden birisi nedir? Sıla-i rahimdir. Müslümanın sıla-i rahim, vazifelerinden birisidir. Ne demek sıla-i rahim?.. Eş, dost, akrabasını, kendisinin akrabalık bağları olan kimseleri araması, sorması, onlarla ilgilenmesi, muhabbetini devam ettirmesi, ilgisini güzel bir şekilde devam ettirmesi demek. Sıla-i rahim bu.

Şimdi sıla-i rahim bu da, yâni işin güzel tarafı nasıl olmalı?

Peygamber Efendimiz burada onu anlatıyor:

(Leyse'l-vâsılu bi'l-mükâfî) Yâni karşıdaki adam, o akraban sana gelmiş, sen de ona iade-i ziyarete gidiyorsun. Bana geldi, gitmezsem ayıp olur diye mukabele, yâni iade-i ziyaret, o geldi diye gidiyorsun. İşte sıla-i rahim bu değildir.

O sana geldi, sen ona gidiyorsun. Karşılığında gittiğin zaman, bu çok kıymetli olmuyor. Asıl sevabı ötekisi kazandı. Sen ancak, onun yaptığı iyiliğe karşılık vermek durumundasın. Asıl sıla-i rahimliği yapıp sevabı kazanan bu değil.

(Ve lâkinne'l-vâsıl) “Asıl sıla-i rahimi yapıp, Allah’ın sıla-i rahim yapanlara vaad ettiği büyük sevapları kazanan kimdir?.. *(İze'nkataat rahimühû)* Aradaki akrabalık bağları bozulmuş, dargınlık olmuş, küskünlük olmuş, yabancılık olmuş, soğukluk olmuş.

Akraban ama gelmiyorsun, gitmiyorsun. O sana gelmiyor, gitmiyor. Haa, o gelmiyor, gitmiyor, ilişkiyi kesmiş. (*Vasalehâ*) O akrabalık bağı koptuğu zaman, gidip o şahsa yine ziyaret yapan kazanıyor. İşte asıl sıla-i rahim o...”

O bana gelmiyor, ben de ona gitmem. Tamam olmadı. O bana geldi, ben ona gidiyorum. İyi, fena değil ama, o da kâfî değil. Sen onun yaptığı iyiliğe bir karşılık veriyorsun, mecbursun tabii, öyle olacak. Asıl o seninle alâkayı kestiği zaman, senin yanına gelmez olduğu zaman, soğukluk, dargınlık, kırgınlık, uzaklık, ilgisizlik belirttiği zaman, senin gidip bu işi canlandırman, ihyâ etmen, tekrar işler hale getirmen önemli oluyor sevgili Akra dinleyicileri!..

Bu da dersimizin içinden çıkmış bir başka öğüt olsun. Tabii öğüdü ben vermiyorum, Peygamber SAS Efendimiz veriyor. Eşiniz, dostunuz, yakınlarınız, arkadaşlarınızla olan alâkalarınızı müslümanca götüreceksiniz.

Kuvvetli olacak, akrabalık bağlarını canlı tutacaksınız. Çeşitli sebeplerle soğukluk olmuşsa, araya kara kedi girmişse, münasebetler bozulmuşsa, o zaman işte asıl sevap kazanma fırsatı doğuyor: Siz gideceksiniz, siz bu işi canlandıracaksınız. Çünkü adam, karşınızdaki zaten işi bozmuş, zaten köprüleri atmış, ne olursa olsun demiş. İşte o yapmayacak belli... Siz yapacaksınız ki, cemiyet canlı, muhabbetli yaşasın. O zaman sevabı siz kazanırsınız, siz kazanacaksınız.

Onun için, sıla-i rahim yapın! Sıla-i rahim yapmak ömrü arttırır, rızkı genişlettirir. Yâni sıla-i rahim yaparsın, Allah kesene bereket verir, işine açıklık verir, ömrün de uzar. Peygamber Efendimiz'in vaadidir bunlar. Sıla-i rahim güzel bir şey... Sıla-ı rahim yapın, akrabaları arayın, sorun, gidin, elini öpün, tatlı sözler söyleyin!.. Çünkü tatlı söz söylemek de ibadettir, o da sevaptır. İnsanları tatlı sözlerle hoşnud etmek de ibadettir. Gönlünü alın... Muhtaçsa para verin, yardım edin, kollayın, gözetin... Eğer sizinle alâkayı kesmişse, o zaman daha fazla dikkat edin bu işe, daha önem verin, mutlaka gidin!..

Bak İslâm işte böyle... Alâkayı kesenle siz alâkayı devam ettiriyorsunuz. Ne kadar güzel! Yâni, cemiyetin dağılmasına İslâm hiç müsaade etmiyor. Bir taraf mızıkçılık etse, bozgunculuk etse bile, öbür tarafa, "Sen ona uyma, sen Allah'ın sözünü dinle, sevapları sen kazan!" diyor İslâmiyet.

O bakımdan sıla-i rahim konusunu da size bu hadis-i şerîfle, bu mübarek cuma gününde hatırlatmış olayım. Eğer dargın olduğunuz kimseler varsa, sebepli veya sebepsiz... Siz haksız olabilirsiniz, sizin bir kusurunuzdan dolayı olabilir; veya o haksız olabilir, sizin hiç kusurunuz olmayabilir... Her ne olursa olsun, alâkalar kopmuşsa siz onları tamir edin, siz sıla-i rahim yapın, sevapları siz kazanın, mükâfatlar sizin olsun!..

Allah iki cihanın hayırlarına cümlenizi nâil etsin... İyi müslüman olup, İslâmî davranışlarla, güzel jestlerle, hareketlerle, Allah'ın rızasını kazanıp çok yüksek mertebeler kazanmayı; hem dünyada, hem ahirette büyük mükâfatlara ermeyi, mutlu ve bahtiyar olmayı Allah sizlere de, sevdiklerinize de, çevrenizdeki insanlarla beraber hepinize, bizlere de nasib ü müyesser eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

06. 10. 1995 - AKRA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

